

Nina Nevala, Irmeli Pehkonen, Inka Koskela, Johanna Ruusuvuori, Heidi Anttila

Työolosuhteiden mukauttaminen vammaisilla henkilöillä: vaikuttavuus sekä mukauttamista estävät ja edistävät tekijät. Järjestelmällinen kirjallisuuskatsaus.

Katsauksessa selvitettiin työolosuhteiden mukauttamisen vaikuttavuutta vammaisten henkilöiden työelämään osallistumiseen, työkykyyn ja mukautustoimenpiteiden kustannushyötyyn. Tutkimuksen toisena tavoitteena oli kuvata työolosuhteiden mukauttamista estäviä ja edistäviä tekijöitä.

Järjestelmällistä katsausta varten haettiin vammaisten henkilöiden työolosuhteiden mukauttamisen vaikuttavuutta selvittäviä satunnaistettuja kontrolloituja ja ei-satunnaistettuja tutkimuksia sekä mukauttamista koskevia laadullisia tutkimuksia, jotka olivat vertaisarvioituja, englanninkielisiä ja julkaistu aikavälillä tammikuu 1990 - marraskuu 2012. Tutkimukset haettiin seuraavista tietokannoista: Embase, CINAHL, Cochrane Library, Medic, OTseeker, PEDro, PsycInfo, PubMed, Scopus ja Web of Science. Katsaukseen otettavien tutkimusten kohderyhmänä olivat työikäiset (18-65 v) henkilöt, joilla oli liikunta-, näkö- tai kuulovamma, kognitiivinen häiriö tai kehitysvamma. Tutkimuksissa tulomuuttujina piti olla työelämässä olemisen (työllistyminen, työssä jatkaminen, työhön paluu), työkyky (toimintakyky, sairauslomat) tai kustannus-hyöty.

Haku tuotti yhteensä 1232 tutkimusta, joista katsaukseen otettiin kriteerien mukaan 11 tutkimusta: kolme määrällistä (n=838) tutkimusta (satunnaistettu kontrolloitu tutkimus, ei-satunnaistettu vertaileva tutkimus, kohorttitutkimus) ja kahdeksan laadullista (n=222) tutkimusta.

Katsauksen mukaan on kohtalaista näyttöä siitä, että kohdennettu työolosuhteiden mukauttaminen (ammattillinen neuvonta ja ohjaus, koulutus ja pystyvyyden vahvistaminen, toisten antama apu, työaikajärjestelyt ja työn organisointi) tukee liikuntavammaisten (nivelreuma) henkilöiden työssä olemista ja vähentää kustannuksia. Vähäinen näyttö on siitä, että ns. case - managerien koordinoima työolosuhteiden mukauttaminen (yhteistyö, koulutus, työn apuvälineet, työmenetelmät) lisää työhön paluuta ja on kustannustehokasta verrattuna perinteiseen hoitoon aivovamman aiheuttamissa fyysisissä ja kognitiivisissa häiriöissä. Eri vammairyhmiin kuuluvien henkilöiden työssä olemista edistävinä tekijöinä tuli esille henkilön hyvä pystyvyyden tunne, työnantajan ja työyhteisön tuki, opastus ja ohjaus, sekä joustavuus työaikajärjestelyissä ja työn organisoinnissa.

Katsauksen perusteella tarvitaan enemmän korkealaatuisia tutkimuksia, joissa vammaisten henkilöiden työ- ja toimintakykyä mitataan validoiduilla menetelmillä. Tutkimusasetelmissa tulisi hyödyntää laadullisten tutkimusten tuloksia vammaisten työelämässä olemista estävistä ja edistävästä tekijöistä.

Lisätietoa: Nina Nevala, LitT, professori, Työterveyslaitos ja Jyväskylän yliopisto,
nina.nevala@ttl.fi, puh 040 7344166